

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/155/2018
Identifikačné číslo spisu:	8515205147
Dátum vydania rozhodnutia:	13.02.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8515205147.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa S. U., pozbaveného spôsobilosti na právne úkony, bývajúceho v B., zastúpeného opatrovníčkou O. U., bývajúcou v J., právne zastúpeného JUDr. Vladimírom Dlugolinským, advokátom so sídlom v Starej Ľubovni, Levočská č. 1, proti manželke Q. U., bývajúcej B., zastúpenej JUDr. Rastislavom Stašákom, advokátom so sídlom v Starej Ľubovni, 17. novembra č. 14, o rozvod manželstva, vedenej na Okresnom súde Stará Ľubovňa pod sp.zn. 2 C 206/2015, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. apríla 2018, sp.zn. 19 Co 172/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Stará Ľubovňa rozsudkom z 12. júna 2017 č.k. 2 C 206/2015-94 zamietol návrh, ktorým sa manžel S. U., zastúpený opatrovníčkou, domáhal rozvodu manželstva uzavretého 14. apríla 1989 s jeho manželkou Q. U.; žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní a citujúc § 18, § 23 ods. 1 až 3 Zákona o rodine skonštatoval, že účastníci uzavreli manželstvo 14.apríla 1989 a že z manželstva pochádza jeden syn E., ktorý je už plnoletý. Asi po 3 rokoch od uzavretia manželstva začal navrhovateľ požívať častejšie alkoholické nápoje a postupne sa v dôsledku požívania alkoholických nápojov situácia v rodine účastníkov konania vyostрила do takej miery, že navrhovateľ nedovolil manželke a synovi spávať, nadával im, pričom mal aj milenkú. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa manželka navrhovateľa v roku 2009 odsťahovala zo spoločnej domácnosti. V júli 2011 mal navrhovateľ pracovný úraz, po ktorom bol 3 týždne v kóme; po prebratí je odkázaný na pomoc iných. Manželka navrhovateľa sa po úraze vrátila k navrhovateľovi, a to do februára 2013, kedy odišla druhýkrát zo spoločnej domácnosti. Navrhovateľ bol rozsudkom z 10. novembra 2014 sp.zn. 2Ps/7/2014 pozbavený spôsobilosti na právne úkony z dôvodu, že znaleckým dokazovaním bolo preukázané, že trpí duševnou poruchou, organickou demenciou, ktorá sa prejavuje poruchou novo aj staropamäti, orientácie, myslenia, chápania učenia a nie je spôsobilý

podávať podnety, návrhy, žaloby a rôzne podania na súdy a iné orgány, ani uzatvárať zmluvy; za opatrovníka mu bola ustanovená jeho sestra O. U..

1.2. Súd prvej inštancie mal preukázané, že manželka navrhovateľa s ním nežije v spoločnej domácnosti už viac ako štyri roky. Samotné odlúčenie nepochybne pôsobí na vzťah manželov a môže spôsobiť ochladenie ich vzťahov. Na druhej strane uviedol, že iba samotné odlúčenie nemusí spôsobovať rozvrat manželstva. Vykonaným dokazovaním mal nepochybne preukázané, že manželka navrhovateľa odišla prvýkrát zo spoločnej domácnosti v roku 2009 z dôvodu psychického nátlaku vyvolávaného navrhovateľom, ktorý pod vplyvom alkoholu nedal manželke a synovi spať, nadával im, pričom v tom čase mal už asi 4 roky milenku. Vzťahy medzi účastníkmi konania pred pracovným úrazom (2011) navrhovateľa teda neboli dobré. No aj v tomto období navštevoval navrhovateľ manželku a žiadal ju, aby mu odpustila a vrátila sa, teda ani v tomto pre účastníkov konania náročnom čase v ich vzťahu ani jeden z nich nepožiadala o rozvod ich manželstva. Po pracovnom úraze navrhovateľa sa jeho manželka k nemu vrátila a počas 1,5 roka mu spolu s jeho matkou zabezpečovala starostlivosť. Z uvedeného správania manželky navrhovateľa súd prvej inštancie vyvodil, že odpustila svojmu manželovi jeho správanie a bola ochotná sa o neho starať, resp. zabezpečiť starostlivosť o neho, a to aj počas obdobia, keď bola v práci.

1.3. Súd prvej inštancie za podstatný pre druhý odchod manželky navrhovateľa zo spoločnej domácnosti (vo februári 2013) považoval jej vzťah s matkou navrhovateľa. Skutočnosti o problémoch v tomto vzťahu potvrdili aj svedkyne navrhnuté navrhovateľom a jeho opatrovníčkou. Tieto však problém vnímali ako problém týkajúci sa predovšetkým financií (ako sa má hospodáriť s peniazmi navrhovateľa, resp. akú sumu má matka navrhovateľa poskytovať manželke navrhovateľa), kým manželka navrhovateľa najväčší problém videla v útočení na jej osobu a v ohováraní zo strany svokry. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že oba tieto problémy úzko súviseli. Z vyjadrení matky navrhovateľa, ktorá bola vypočutá ako svedok v tomto konaní, súd pozoroval, že niektoré z jej odpovedí boli podfarbené finančným, či majetkovým videním celej situácie (napr. manželka navrhovateľa o všetko obrala, podľa nej jej ide o peniaze a o dôchodok, bankomatovú kartu vrátila bez peňazí, nevesta jej nenechávala peniaze a pod.). Aj keď nepochybne financie musí riešiť aj manželka navrhovateľa a určite vo vzťahu nie je vinná iba jedna strana, z vyššie uvedených odpovedí matky navrhovateľa, zo správania manželky navrhovateľa po úraze (výplaty dlhov a zaplatenie liečenia), ako aj zo skutočnosti, že matka navrhovateľa sa žalobou domáha vrátenia daru od syna navrhovateľa sa súdu javí, že viac „majetkovo“ orientovaná je matka navrhovateľa a problém s financiami bol vyvolávaný viac z jej strany, resp. je z jej strany viac vnímaný ako problém. Z tohto problému potom vyvstávali aj vzťahové problémy, ktoré prerástli aj do ohovárania a verbálnych útokov zo strany matky navrhovateľa. Pri tomto závere súd vychádzal hlavne z vyjadrení manželky navrhovateľa a výpovede jej syna, ktoré pôsobili dôveryhodnejšie jednak z dôvodu, že manželka navrhovateľa bola v dome v B. najčastejšie v kontakte s matkou navrhovateľa a tento vzťah sa jej priamo týkal, resp. jej syn bol takisto účastný ohovárania svojej mamy, a jednak pre emóciu, ktorú bolo možné cítiť pri ich výpovedi. Ak pritom bola manželka navrhovateľa po jeho úraze ochotná odpustiť mu správanie pred prvým odchodom zo spoločnej domácnosti, vyplatiť za navrhovateľa dlhy a starať sa o neho, nedávalo by zmysel, aby manželka navrhovateľa odišla len z nejakého „obyčajného“ dôvodu. Z uvedeného súd vyvodil, že skutočne dochádzalo k verbálnym atakom zo strany matky navrhovateľa, ktoré dosiahli väčšiu intenzitu, a to bol hlavný dôvod odchodu manželky navrhovateľa zo spoločnej domácnosti. Skutočnosť, že s matkou navrhovateľa nie je až také jednoduché vychádzať, sa javila aj z výpovede jej dcéry E., ktorá na otázku manželky navrhovateľa ako dopadlo jej spolužitie s mamou odpovedala síce že dobre, ale jej odpoveď bola dosť vyhýbavá, z čoho bolo cítiť, že fungovanie s mamou v jednej domácnosti po dlhšiu dobu bolo náročné. Ďalej konštatoval, že v danom prípade nie sú ani tak narušené vzťahy medzi navrhovateľom a jeho manželkou, ako skôr medzi manželkou navrhovateľa a matkou navrhovateľa. Aj keď vzhľadom na zdravotný stav navrhovateľa je nepochybne ťažšie uvažovať o obnovení manželského spolužitia, resp. o napĺňaní všetkých funkcií manželstva, ani tieto okolnosti prípadu podľa názoru súdu nie sú neprekonateľné, keďže manželstvo má byť vzťahom v dobrom aj v zlom. V súčasnosti však matka navrhovateľa (podľa jej vyjadrenia) nie je ochotná prenechať starostlivosť o syna jeho manželke. Na záver súd ešte dodal, že podľa záverov znaleckého posudku podaného v konaní o pozbavenie spôsobilosti navrhovateľa na právne úkony, navrhovateľ nebol už v roku 2013 schopný reálne vnímať skutočnosť a vierohodne ju popísať. V tomto svetle sa súhlas navrhovateľa s rozvodom, ktorý deklaroval jeho právny zástupca, opatrovníčka a svedkovia ním navrhnutí, preto javí ako súhlas s úkonom, ktorého dôsledky nedokáže pochopiť. Vzhľadom na uvedené

skutočnosti súd návrh zamietol.

2. Krajský súd v Prešove na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 10. apríla 2018, sp.zn. 19 Co 172/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie správne vo veci rozhodol, svoje rozhodnutie náležite odôvodnil a rovnako správne právne posúdil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a zdôraznil, že v prejednávanej príhode vzťahy medzi manželmi nie sú tak vážne narušené, aby neexistovala žiadna možnosť obnovenia ich spolužitia. Z vykonaného dokazovania možno usúdiť, že obnoveniu manželského spolužitia bráni postoj matky navrhovateľa a jeho sestry, nie vôľa manželov. Za danej situácie je až amorálnym konaním správanie sa matky navrhovateľa a jeho sestry vo vzťahu k manželke navrhovateľa, čo vylučuje nemožnosť obnovenia manželského spolužitia. Práve konanie matky navrhovateľa, ako aj jeho sestry by malo viesť k tomu, aby sa spolužitie manželov - účastníkov tohto konania čo najskôr obnovilo. Ak teda matka navrhovateľa a jeho sestra vyvíjajú opačnú aktivitu vo vzťahu k manželke navrhovateľa, ich konanie je prinajmenšom nemorálne a nežiadúce.

2.1. Odvolací súd ďalej poukázal na to, že z § 23 Zákona o rodine vyplýva aj celospoločenský záujem na zachovaní manželstva. Pri rozhodovaní o návrhu na rozvod manželstva totiž nejde nikdy len o ochranu individuálnych oprávnených záujmov manželov, ale vždy zároveň o posúdenie veci z celospoločenského hľadiska so zreteľom na záujmy maloletých detí, ak z manželstva také pochádzajú. Pritom celospoločenský záujem na zachovaní manželstva je nutné vidieť v samotnom konaní o návrhu na rozvod manželstva a predovšetkým pri rozhodovaní podať návrh na rozvod, a preto je takýto návrh nutné posudzovať i zo všetkých celospoločenských hľadísk. Len samotnú skutočnosť, že manželia určitú dobu nežijú v spoločnej domácnosti ešte nemožno vyhodnotiť tak, že ich manželstvo prestalo plniť svoju spoločenskú funkciu. Pri posudzovaní tejto otázky treba vychádzať zo zásady Zákona o rodine a vzťahy medzi manželmi posudzovať v širších súvislostiach. Treba zvážiť, či vzťahy medzi manželmi boli tak vážne rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj spoločenský účel. V prejednávanej veci odvolací súd jednoznačne ustálil, že manželka má záujem žiť v spoločnej domácnosti s manželom, teda existuje tu perspektíva obnovenia manželského spolužitia a tým pádom plnenia hoci len už obmedzeného účelu manželstva účastníkov konania. Predstavy príbuzných manžela o tom, že manželstvo účastníkov je treba rozviesť, a to bez existencie zákonných dôvodov, nie je možné vziať do úvahy. Rovnako nesmú zasahovať do manželstva účastníkov konania, ale mali by urobiť všetko pre to, aby manželia začali žiť spolu. Nikto tretí totiž nemôže diktovať manželom, aby títo žili podľa jeho predstáv alebo hospodárili podľa neho.

3. Pri rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ a jeho prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uviedol, že odvolací súd „správne právne závery, ktoré sú nespochybniteľné a potvrdzované aj rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov však nesprávne aplikoval na zistený skutkový stav. Odvolací súd jednoznačne ustálil, že manželka - odporkyňa má záujem žiť v spoločnej domácnosti s manželom, teda existuje tu perspektíva obnovenia manželského spolužitia a tým pádom plnenia hoci len už obmedzeného účelu manželstva účastníkov konania.“. Dovolateľ bol toho názoru, že odvolací súd sa pri posudzovaní otázky kvalifikovaného rozvratu manželstva odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a v tomto smere poukázal na R IV/1966, ktorý judikát posudzoval túto otázku a podľa ktorého za kvalifikovaný rozvrat manželstva spôsobujúci nemožnosť ďalšieho plnenia účelu manželstva sa považuje aj jednoznačná nemožnosť obnovenia citových väzieb, dlhodobé oddelené spolužitie manželov, dlhé trvanie mimomanželských známostí s plánmi ďalšieho vzájomného spolužitia. Poukázal na to, že od februára 2013 nie sú s manželkou v žiadnom kontakte, táto ho nenavštívila, nezaujíma sa o neho, o jeho zdravotný stav a jeho potreby, žije v spoločnosti so svojou matkou, ktorá mu s jeho sestrou zabezpečuje 24 hodinovú starostlivosť, z ktorých dôvodov je toto názoru, že „manželke daná situácia vyhovuje, keď bezstarostne a bezproblémovo zostáva v manželskom zväzku pod zámienkou objektívnej nemožnosti v starostlivosti a svojho manžela a čaká tak na iný zánik manželstva“. Z uvedených dôvodov dovolateľ žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Manželka Q. U. vo vyjadrení k dovolaniu navrhovateľa uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu je

vecne správny a nesúhlasila s tvrdením navrhovateľa, že odvolací súd pri riešení právnej otázky, podľa dovolateľa kvalifikovaného rozvratu manželstva, sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej v ňom označenom rozhodnutí, a preto navrhla dovolanie zamietnuť. Naďalej zotrvala na nesúhlasnom stanovisku k rozvodu manželstva, uviedla, že sa chce k manželovi vrátiť a ak by jej to bolo zo strany matky a sestry navrhovateľa umožnené, spravila by to ihneď, s manželom chce žiť naďalej, starať sa o neho a poskytovať mu potrebnú pomoc a útechu.

5. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci rozvodu manželstva, ktoré je od 1. júla 2016 upravené zákonom č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci zamietnutia návrhu na rozvod manželstva; prípustnosť dovolania navrhovateľa bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp.zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

9. Navrhovateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Navrhovateľ zastáva názor, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky (ne)existencie kvalifikovaného rozvratu manželstva odklonil od právnych záverov, ku ktorým dospela ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

10. Podľa § 22 Zákona o rodine k zrušeniu manželstva rozvodom možno pristúpiť len v odôvodnených prípadoch. Súd môže manželstvo na návrh niektorého z manželov rozviesť, ak sú vzťahy medzi manželmi tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spoluzitia (§ 23 ods. 1 Zákona o rodine).

11. Odklon právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu navrhovateľ odôvodňuje poukazom na judikát R IV/1966 konkrétne strany 372-373 a 378-379. V navrhovateľom označenom judikáte, ktorý bol uverejnený v Zbierke rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR ročník 1966, označeného ako bod IV. s názvom „Z rozboru a zhodnocení soudního rozhodování o rozvodu manželství“ sa uvádza všeobecná charakteristika okolností, ktoré môžu mať vplyv na rozvrat manželstva a za akých okolností možno rozvrat vzťahov medzi manželmi aj s ohľadom na plnenie účelu manželstva považovať za kvalifikovaný ako i že úvaha súdu pri rozhodovaní o rozvode manželstva musí vyplývať zo zistených skutkových okolností.

11.1. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa sudy oboch inštancií neodklonili od právnych záverov vyjadrených vo vyššie označenom rozhodnutí; aké okolnosti majú vplyv na posúdenie vážnosti rozvratu

manželstva, plnenia účelu manželstva a možnosti obnovenia manželského spolužitia nevyložili odlišne. Otázka, či sa sudy v individuálnych okolnostiach daného prípadu neodklonili od tejto všeobecnej charakteristiky, súvisí s ich skutkovými zisteniami. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nemôže ale posudzovať správnosť skutkových zistení súdov alebo výsledok hodnotenia, resp. nevyhodnotenia dôkazov, premietajúci sa do skutkových zistení súdu. Každé jedno rozhodnutie o rozvode manželstva je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených podmienok pre rozvod manželstva postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade.

12. Najvyšší súd z uvedených dôvodov odmietol dovolanie narhovateľa podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

13. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.